

"לכוד נחשים" עם כנפיים

בפעם הבאה שתראו נחש, פשוט תתקשרו לחוויאי הקרוב

יואב שרעבי, שירות לאומי, בית ספר שדה גליל

האם קרה לכם התרחיש הבא בעבר- יצאתם לטייל בקיץ, נשאתם עיניכם השמימה ולפתע ראיתם עוף גדול דואה ממש מעליכם בחיפוש אחר טרף. במקרה והייתם עם מדריך, או אפילו עם מלווה יודע- דבר, ככל הנראה היה מתחיל לצעוק בהתלהבות "חויאי! חויאי!". אתם, מצדכם, כבר הייתם מתחילים לפקפק באמינותו, הרי אין זה הגיוני שכל עוף גדול המרחף בשמים חויאי הוא. פה קבור הכלב- מרבית הסיכויים שאותו ברנש צדק.

פרק ג' בספר בראשית נפתח בפסוק "והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה יהוה אלהים...". בהמשך יסופר כיצד פיתה הנחש את חוה לאכול מפרי עץ הדעת, כיצד גרמה לאדם לטעום גם הוא ומדוע סולקו שניהם מגן העדן. הודות לאותו סיפור נולדה מילה חדשה בארמית- חיוויאי- ופירושה "נחש"- שכן ערמת הנחש היא שגרמה לחוה להתפתות ולנגוס בפרי האסור. מילה זו היא גם מקור שמו של החוויאי, או בשמו המלא- חוויאי הנחשים, שם הנגזר מהמנה המועדפת בתפריט היום- יומי שלו.



**חוויאי במעופו
צילום- יואב שרעבי**

החוויאי הינו דורס יום גדול ממשפחת הניציים, מוטת כנפיו מגיעה עד 190 ס"מ ובמעופו ניתן להבחין בגחונו הבהיר, המנוקד נקודות חומות, שמסגיר אותו באופן די ודאי. בדומה לשאר דורסי היום, החוויאי מתאפיין במבנה גוף שרירי המותאם לציד: עיניים גדולות בקדמת הפנים, היכולות להבחין בטרף בקלות, טפרים מעוקלים וחזקים ומקור המיועד לביתור בשר. אצל החוויאי חלה במהלך האבולוציה התמקצעות בציד של נחשים (מהווים כ- 70% מכלל המזון שלו) אותה ניתן לראות במבנה האצבעות והטפרים שלו, המסוגלים ללכוד בעל חיים חלקלק וגמיש כמו נחש.

הצורות שבהן מצליח החוויאי לתפוס נחשים הינן מגוונות ומעניינות. במקרה של נחש קטן, ידרוס אותו החוויאי בשתי רגלים, יניפו באוויר

ובמכת מקור יחסל אותו ויבלעו כאטרייה ברוטב שמנת- פטריות. נחשים גדולים יותר יעדיף לחסל על פני הקרקע, ואילו נחשים גדולים במיוחד, כגון זעמן שחור, ישליך מהאוויר לעבר הקרקע בכדי לשבור את עצמותיו. דרך זו איננה אופיינית לעולם העופות ומעידה על התפתחות אבולוציונית מתקדמת. ברוב הקרבות בין חוויאי לנחש ינצח היצור המכונף, אך תועדו גם מקרים בהם נחשים נכרכו סביב גופם של החוויאים ושברו עצמות, ובמקרים נדירים אף חנקו אותם למוות.

מזונו האופייני של החוויאי, שמושלם ע"י מיני זוחלים אחרים, משפיע באופן דרמטי על משטר הנדידה שלו. זוחלים, ובכללם נחשים, הינם בעלי "דם קר"- כלומר חוסר יכולת לווסת את חום הגוף ביחס לסביבה- ולכן הם מושפעים מאוד ממזג האוויר. אם נפשט את העניין, אז כשקר בחוץ- קר לזוחלים והם נעים באיטיות, ואילו כשחם בחוץ- חם לזוחלים והם נעים בזריזות ויכולים להסתכן ביציאה מחוץ למקומות המסתור. תופעה זו, המתרחשת בחודשי הקיץ החמימים, הינה ההזדמנות של החוויאים

ללכוד את טרפם- ולכן אנו רואים אותם מעופפים מעל נופי ארצנו בקיץ. מסיבה זו החוויאים גם מקננים בארץ, שכן בקיץ (עונת הקינון) ישנו שפע מזון להאכלת צאצאים. בחודשי החורף נודד החוויאי אל האזורים החמימים שמדרום לסהרה, שם יש כמות מזון מספקת גם בחורף. עניין נוסף הנובע ממזונם של החוויאים מתקשר דווקא לשמירת טבע. לשמחתנו, החוויאים הינם דורסי יום נפוצים מאוד בישראל, במיוחד בנוף ההולך ונעלם של דורסי יום כגון נשרים, עיטים וכו' שנעלמים אט, אט מנופי ארצנו. הרעלות המכרסמים הגדולות של קום המדינה, שלוו בהרעלות פגרי הבהמות, הביאו אחריהן תגובת שרשרת אדירה שגרמה להרעלה מאסיבית של הטורפים הטבעיים שלהם, בין השאר העופות הדורסים. החוויאים ניצלו מהרעלות אלו עקב העובדה שהן לא כונו כלפי זוחלים, מזונם הטבעי, וזוהי הסיבה העיקרית מדוע אנו רואים אותם בכמויות יפות כיום. מעופו האלגנטי, מוטת כפניו האדירה או צלילותיו המרהיבות יכולות להצית לנו את הדמיון ולגרום לנו לפנטז על איך היו נראים השמים לולא אותן הרעלות נוראיות. ובינתיים, נצא לטייל בחודשי הקיץ עם משקפת, ולו רק בשביל לחזות בלהטוטיו של "המלך בשמי הקיץ".



**היישר מתפריטו של החוויאי: שלון טלוא- ראש וארבע- קו מובהק
צילום- אחיעד סוירי**